

Înalta Curte de Casație și Justiție

COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT ÎN MATERIE PENALĂ

Decizie nr. 11/2014 din 02/06/2014

Dosar nr. 11/1/2014/HP/P

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 503 din 07/07/2014

Corina Michaela Jijie - președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, președintele completului
Geanina Cristina Arghir - judecător la Secția penală
Ioana Bogdan - judecător la Secția penală - judecător raportor
Lavinia Valeria Lefterache - judecător la Secția penală
Lucia Rog - judecător la Secția penală
Ioana Alina Ilie - judecător la Secția penală
Valentin Horia Șelaru - judecător la Secția penală
Rodica Aida Popa - judecător la Secția penală
Simona Cristina Neniță - judecător la Secția penală
Marioara Cioaric - magistrat-asistent

S-a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea prin Încheierea din 27 martie 2014 pronunțată în Dosarul nr. 5.559/111/2013 prin care, în temeiul art. 475 din Codul de procedură penală, se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțarea unei hotărâri prealabile în vederea dezlegării unor chestiuni de drept privind interpretarea dispozițiilor:

1. art. 216 alin. (1) și (2) raportat la art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune presupune admiterea în principiu a acesteia, după care magistratul analizează temeinicia cererii atât cu ocazia luării inițiale a acestei măsuri, cât și cu ocazia înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune;

2. art. 242 alin. (10), (11) și (12) raportat la art. 203 alin. (5) și (6) și art. 206 alin. (3) coroborat cu art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune de către instanța de control judiciar în cadrul procedurii înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează în ședință publică sau în camera de consiliu.

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală fost constituit conform prevederilor art. 476 alin. (6) din Codul de procedură penală și art. 27⁴ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de către președintele Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, doamna judecător Corina Michaela Jijie.

La ședința de judecată participă doamna Marioara Cioaric, magistrat-asistent în cadrul Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Irina Kuglay, procuror în cadrul Secției judiciare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că, la dosar, au fost depuse puncte de vedere din partea Curților de Apel Oradea, Alba Iulia și Târgu Mureș, tribunalele Bacău, Ilfov și Caraș-Severin și judecătorilor sectoarelor 1 și 5 București, Zimnicea, Odorheiul Secuiesc, Luduș și Vânu Mare, în cuprinsul cărora s-a menționat, cu privire la prima chestiune de drept, că, în majoritate, judecătorii acestor instanțe au opinat în sensul că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune în cadrul procedurii înlocuirii arestului preventiv sau arestului la domiciliu presupune verificarea admisibilității în principiu, după care se procedează la soluționarea fondului cererii, prin analiza temeinicia acesteia. În sens contrar, Curțile de Apel București - Secția a II-a penală, Galați, Brașov și Bacău, tribunalele Mehedinți, Arad, Timiș și Dolj, precum și judecătorii sectoarelor 4 și 6 București și Alexandria au apreciat că temeinicia cererii de

înlocuire a măsurii arestării preventive sau a măsurii arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se analizează înainte de admiterea în principiu și, în funcție de rezultatul la care se ajunge, instanța de judecată admite în principiu această cerere, dacă este întemeiată, fixând totodată cauțiunea și termenul în care poate să fie depusă, sau dispune respingerea ei, dacă este neîntemeiată. O altă opinie a fost exprimată de Tribunalul Prahova și Judecătoria Buftea, în sensul că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune nu presupune admiterea în principiu a acesteia.

În ce privește a doua problemă de drept supusă dezlegării, curțile de apel București - Secția a II-a penală, Brașov, Oradea, Alba Iulia, Bacău și Târgu Mureș, tribunalele Dolj, Mehedinți, Prahova, Bihor, Arad, Ialomița, Ilfov, pentru Minori și Familie Brașov, Caraș-Severin, Timiș și Bacău, precum și judecătorii sectoarelor 1, 5 și 6 București, Buftea, Zimnicea, Slatina, Onești, Oradea, Odorheiu Secuiesc, Miercurea-Ciuc, Luduș și Gheorgheni au opinat în sensul că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune în cadrul procedurii înlocuirii arestului preventiv sau arestului la domiciliu se realizează în cursul judecării în ședință publică, în conformitate cu dispozițiile art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală. În sens contrar, Curtea de Apel Galați, instanțele din circumscripția Tribunalului Satu Mare, Tribunalul Teleorman și judecătorii Sectorului 3 București, Alexandria, Roșiori de Vede, Târgu Secuiesc, Toplița, Balș și Vânju Mare au comunicat că examinarea sesizării privind înlocuirea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează de către instanța de judecată investită cu soluționarea apelului în camera de consiliu, în condițiile art. 242 alin. (10), (11) și (12) din Codul de procedură penală, cu excepția menționată de Curtea de Apel Galați a situației în care examinarea cererii de înlocuire are loc simultan cu verificarea legalității și temeiniciei măsurii preventive, când ședința trebuie să fie publică, potrivit art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală.

S-a mai referit asupra faptului că mai multe instanțe, respectiv curțile de apel București - Secția I penală, Ploiești, Cluj, Pitești și Craiova nu au transmis un punct de vedere, comunicând că nu au fost identificate la nivelul acestor instanțe hotărâri cu privire la chestiunile de drept ce formează obiectul sesizării.

La dosar a fost depus raportul întocmit în cauză de către judecătorul-raportor, doamna Ioana Alina Ilie, prin care s-a propus, în principal, respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea în Dosarul nr. 5.559/111/2013, iar, dacă se va aprecia că sunt îndeplinite cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, s-a exprimat opinia că, în interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se poate realiza doar ulterior admiterii în principiu a acesteia, iar, în interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10), (11) și (12) din Codul de procedură penală raportat la art. 203 alin. (5) și (6) din Codul de procedură penală, art. 352 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, judecarea cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează de către instanța de control judiciar investită cu soluționarea apelului în camera de consiliu doar în cazul în care în aceeași ședință nu se verifică legalitatea și temeinicia arestării preventive sau nu se dispun alte măsuri procesuale ce vizează rezolvarea cauzei în calea de atac, situații în care ședința de judecată este publică.

Reprezentantul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, după expunerea argumentelor juridice, a susținut opinia procurorului general și a solicitat, în principal, în temeiul art. 475-477 din Codul de procedură penală, respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea, apreciind că nu este îndeplinită una dintre condițiile de admisibilitate prevăzute de lege, respectiv aceea ca de lămurirea respectivelor chestiuni de drept să depindă soluționarea pe fond a cauzei.

În ce privește prima problemă de drept supusă lămuririi, a arătat că, în situația în care sesizarea va fi apreciată ca fiind admisibilă, aceasta să primească următoarea rezolvare: "În interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează înainte de admiterea în principiu a acesteia." În ce privește cea de-a doua chestiune de drept, a precizat că este de acord cu soluția propusă de judecător în raportul depus la dosar.

Președintele Completului pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, doamna judecător Corina Michaela Jîjîie a declarat dezbaterile închise, reținându-se dosarul în pronunțare privind sesizarea formulată.

ÎNALTA CURTE,

asupra chestiunilor de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Încheierea din data de 27 martie 2014 pronunțată în Dosarul nr. 5.559/111/2013, ce are ca obiect apelurile declarate de inculpații F.C.F., B.M.O., I.S.D., D.I.S.V., R.G. și L.Ș.T. împotriva Sentinței penale nr. 147/P din 28 februarie 2014 a Tribunalului Bihor, Curtea de Apel Oradea - Secția penală și pentru cauze cu minori a sesizat, în temeiul art. 475 din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție pentru a pronunța o hotărâre prealabilă în vederea dezlegării unor chestiuni de drept privind interpretarea dispozițiilor:

1. art. 216 alin. (1) și (2) raportat la art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune presupune admiterea în principiu a acesteia, după care magistratul analizează temeinicia cererii atât cu ocazia luării inițiale a acestei măsuri, cât și cu ocazia înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune;

2. art. 242 alin. (10), (11) și (12) raportat la art. 203 alin. (5) și (6) și art. 206 alin. (3) coroborat cu art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune de către instanța de control judiciar în cadrul procedurii înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează în ședință publică sau în camera de consiliu.

II. Punctul de vedere al instanței care a formulat sesizarea

1. Referitor la prima chestiune de drept ce formează obiectul sesizării

1.1. Cu privire la admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție

Curtea de Apel Oradea a apreciat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, chiar dacă problema supusă dezbaterii este una de drept procedural, având în vedere că luarea, menținerea, înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a unei măsuri preventive reprezintă chestiuni incidentale invocate pe parcursul judecării procesului penal, care trebuie soluționate pe fond independent sau cu înrăurire asupra fondului raportului juridic penal material, presupunând o examinare a îndeplinirii mai multor condiții enumerate în Codul de procedură penală, din care unele se referă la normele de drept material privind infracțiunea ce formează obiectul procesului penal aflat în derulare.

1.2. Cu privire la problema de drept ce formează obiectul sesizării

Curtea de Apel Oradea a considerat că verificarea temeiniciei cererii de înlocuire a măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune nu se poate realiza în etapa admiterii în principiu - așa cum s-ar putea deduce din interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, această etapă vizând doar examinarea îndeplinirii unor condiții formale prevăzute de lege. În argumentare, au fost invocate prevederile art. 216 din Codul de procedură penală, care reglementează condițiile generale ce trebuie îndeplinite pentru acordarea controlului judiciar pe cauțiune, alin. (2) stabilind că această măsură poate fi luată numai dacă sunt întrunite cerințele prevăzute de alin. (1), inclusiv cea referitoare la plata în prealabil a cuantumului cauțiunii stabilite de instanță.

2. Referitor la cea de-a doua chestiune de drept ce formează obiectul sesizării

2.1. Cu privire la admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție

Curtea de Apel Oradea a arătat că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de lege, având în vedere că interpretarea eronată a normelor procedurale invocate ar conduce la încălcarea dispozițiilor referitoare la publicitatea ședinței de judecată, sancționată cu nulitatea absolută potrivit art. 281 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură penală, aspect ce ar avea o influență decisivă asupra fondului cauzei ce formează obiectul judecării.

2.2. Cu privire la problema de drept ce formează obiectul sesizării

Curtea de Apel Oradea a opinat în sensul că instanța de control judiciar investită cu soluționarea căii ordinare de atac promovată împotriva hotărârii primei instanțe prin care s-a soluționat fondul cauzei se pronunță asupra măsurilor preventive, inclusiv asupra sesizărilor privind înlocuirea măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune (ce pot fi formulate inclusiv cu ocazia verificării legalității și temeiniciei măsurii preventive, conform art. 208 din Codul de procedură penală), în ședință publică, invocându-se, în acest sens, dispozițiile art. 352 alin. (1), art. 362 alin. (2), art. 206 alin. (3) și art. 208 din Codul de procedură penală.

III. Punctele de vedere exprimate de instanțele judecătorești

1. Curțile de Apel București - Secția I penală, Ploiești, Cluj, Pitești și Craiova nu au transmis un punct de vedere, comunicând că nu au fost identificate la nivelul acestor instanțe hotărâri cu privire la chestiunile de drept ce formează

obiectul sesizării.

2. Cu privire la prima chestiune de drept ce formează obiectul sesizării, s-a transmis de către curțile de apel Oradea, Alba Iulia și Târgu Mureș, de tribunalele Bacău, Ilfov și Caraș-Severin, precum și de judecătoriile sectorului 1 și sectorului 5 București, Zimnicea, Odorheiu Secuiesc, Luduș și Vânu Mare că, în majoritate, judecătorii acestor instanțe au opinat în sensul că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune în cadrul procedurii înlocuirii arestului preventiv sau arestului la domiciliu presupune verificarea admisibilității în principiu, după care se procedează la soluționarea fondului cererii, prin analizarea temeiniciei acesteia.

În sens contrar, curțile de apel București - Secția a II-a penală, Galați, Brașov și Bacău, tribunalele Mehedinți, Arad, Timiș și Dolj, precum și judecătoriile sectoarelor 4 și 6 București și Alexandria au apreciat că temeinicia cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive sau a măsurii arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se analizează înainte de admiterea în principiu și, în funcție de rezultatul la care se ajunge, instanța de judecată admite în principiu această cerere, dacă este întemeiată, fixând, totodată, cauțiunea și termenul în care poate fi depusă, sau dispune respingerea ei, dacă este neîntemeiată.

O altă opinie a fost exprimată de Tribunalul Prahova și Judecătoria Buftea, în sensul că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune nu presupune admiterea în principiu a acesteia.

3. Referitor la cea de-a doua problemă de drept ce formează obiectul sesizării, curțile de apel București - Secția a II-a penală, Brașov, Oradea, Alba Iulia, Bacău și Târgu Mureș, tribunalele Dolj, Mehedinți, Prahova, Bihor, Arad, Ialomița, Ilfov, pentru Minori și Familie Brașov, Caraș-Severin, Timiș și Bacău, precum și judecătoriile sectoarelor 1, 5 și 6 București, Buftea, Zimnicea, Slatina, Onești, Oradea, Odorheiu Secuiesc, Miercurea-Ciuc, Luduș și Gheorgheni au comunicat că examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune în cadrul procedurii înlocuirii arestului preventiv sau arestului la domiciliu se realizează în cursul judecării în ședință publică, în conformitate cu dispozițiile art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală.

Curtea de Apel Galați, instanțele din circumscripția Tribunalului Satu Mare, Tribunalul Teleorman și judecătoriile Sectorului 3 București, Alexandria, Roșiori de Vede, Târgu Secuiesc, Toplița, Balș și Vânu Mare au opinat în sensul că examinarea sesizării privind înlocuirea măsurii arestării preventive sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează de către instanța de judecată, investită cu soluționarea apelului, în camera de consiliu, în condițiile art. 242 alin. (10), (11) și (12) din Codul de procedură penală, cu excepția menționată de Curtea de Apel Galați a situației în care examinarea cererii de înlocuire are loc simultan cu verificarea legalității și temeiniciei măsurii preventive, când ședința trebuie să fie publică, potrivit art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală.

IV. Opinia Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Prin Adresa nr. 844/C/1.150/III-5/2014 din data de 8 aprilie 2014, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că nu există în lucru nicio sesizare având ca obiect promovarea unui recurs în interesul legii privind interpretarea dispozițiilor art. 216 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală raportat la art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, respectiv a prevederilor art. 242 alin. (10), (11) și (12) din Codul de procedură penală raportat la art. 203 alin. (5) și (6) din Codul de procedură penală și art. 206 alin. (3) din Codul de procedură penală coroborat cu art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul menționat în sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea.

Totodată, în cadrul concluziilor depuse la dosarul cauzei prin Adresa nr. 844/C/1.150/III-5/2014 din mai 2014, procurorul general, invocând dispozițiile art. 475-477 din Codul de procedură penală, a opinat în sensul respingerii, ca inadmisibile, a sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea, apreciind că nu este îndeplinită una dintre condițiile de admisibilitate prevăzute de lege, respectiv aceea ca de lămurirea respectivelor chestiuni de drept să depindă soluționarea pe fond a cauzei.

În argumentarea acestui punct de vedere s-a arătat, în esență, că dispoziția procesual penală reglementată prin art. 475 și următoarele din Codul de procedură penală este vădit mai restrictivă decât cea cuprinsă în art. 471 și următoarele din Codul de procedură penală, conform cărora admisibilitatea recursului în interesul legii se verifică prin raportare la existența unei chestiuni de drept, substanțial sau procesual, soluționată diferit de instanțele judecătorești, dar și decât cea cuprinsă în art. 29 alin. (1) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, care condiționează invocarea excepției de neconstituționalitate a unei legi sau ordonanțe ori a unei dispoziții dintr-o lege sau dintr-o ordonanță în vigoare de legătura acesteia cu soluționarea cauzei, în orice fază a litigiului.

Prin modul în care a fost reglementată de art. 475 din Codul de procedură penală, chestiunea a cărei dezlegare este

supusă examenului Înaltei Curți de Casație și Justiție trebuie să vizeze, ca regulă, o problemă de drept material de care să depindă soluționarea pe fond a cauzei, putând doar ca excepție viza o problemă de drept procesual, doar în măsura în care soluția dată acesteia se repercutează semnificativ asupra rezolvării date fondului.

Raportat la aceste considerente teoretice, s-a arătat că, în speță, pe rolul Curții de Apel Oradea se află în curs de judecată, în ultimă instanță, apelurile declarate de inculpați împotriva Sentinței penale nr. 147/P din 28 februarie 2014, pronunțată de Tribunalul Bihor în Dosarul nr. 5.559/111/2013 și prin care s-a dispus condamnarea acestora pentru săvârșirea infracțiunilor cu privire la care instanța a fost sesizată prin rechizitoriu. Instanța a fost învestită la termenul din 27 martie 2014 cu cererile inculpaților de înlocuire a măsurii arestului preventiv, în principal, cu măsura controlului judiciar, iar, în subsidiar, cu cea a arestului la domiciliu. Cererea formulată de inculpați la termenul de judecată din 27 martie 2014 are un caracter incidental, fără consecințe asupra modului de rezolvare a raportului juridic penal cu soluționarea căruia instanța a fost învestită originar, prin rechizitoriu, sau, subsecvent, prin apelurile declarate de inculpați împotriva sentinței de condamnare. Astfel, s-a apreciat că nici regulile de procedură ce guvernează modul de soluționare a cererii de înlocuire a arestului preventiv cu controlul judiciar pe cauțiune sau cu arestul la domiciliu și, cu atât mai puțin, caracterul public ori nepublic al ședinței de judecată în care o astfel de cerere este soluționată nu vizează fondul cauzei. Cât privește interpretarea dispozițiilor art. 206 alin. (3) din Codul de procedură penală, privind caracterul public al ședinței de judecată în care se soluționează contestația împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății, procurorul general a considerat că aceasta este vădit nepertinentă întrucât, pe de o parte, Curtea de Apel Oradea are a se pronunța asupra măsurii preventive în primă instanță, nu ca instanță de control judiciar, iar, pe de altă parte, încheierea pe care o va pronunța este definitivă, câtă vreme art. 206 alin. (1) din Codul de procedură penală, modificat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 3/2014 pentru luarea unor măsuri de implementare necesare aplicării Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru implementarea altor acte normative, prevede posibilitatea atacării cu contestație doar a încheierilor pronunțate în primă instanță, nu și a celor prin care instanța de apel dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății.

S-a concluzionat, astfel, că, pentru îndeplinirea ultimei condiții impuse de art. 475 din Codul de procedură penală, este necesar ca interpretarea dată de instanța supremă dispoziției de drept substanțial ori procesual cu care a fost învestită să aibă consecințe asupra modului de rezolvare a fondului cauzei, de lămurirea acesteia depinzând soluția dată acțiunii penale și/sau civile cu care instanța a fost sesizată. Cum, în prezenta cauză, obiectul sesizării îl constituie soluționarea apelurilor declarate de inculpați împotriva sentinței prin care au fost condamnați, s-a apreciat că ultima condiție impusă de art. 475 din Codul de procedură penală nu este îndeplinită.

V. Jurisprudența națională în materie

1. Referitor la prima chestiune de drept ce formează obiectul sesizării, au fost identificate un număr de patru hotărâri judecătorești, care au dat o interpretare diferită dispozițiilor art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală.

Astfel, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul de 5 Judecători a statuat, prin Încheierea penală nr. 32 din 24 martie 2014 pronunțată în Dosarul nr. 1.202/1/2014, că examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune are loc numai după admiterea în principiu a acesteia, concluzie la care a ajuns în urma interpretării coroborate a dispozițiilor art. 242 alin. (10) și (12) și art. 216 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală.

În sens contrar s-a pronunțat Curtea de Apel București - Secția a II-a penală, care, prin Încheierea nr. 5 din 12 februarie 2014 din Dosarul nr. 3.378/3/2014, în soluționarea unei contestații formulate împotriva dispoziției de admitere în principiu a unei cereri de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune dată de Tribunalul București - Secția I penală, a menținut hotărârea atacată, făcând propriul examen din perspectiva temeiniciei cererii, fără a prezenta argumente în sensul analizării acestei chestiuni în faza verificării admisibilității în principiu.

În mod similar, prin Încheierea din data de 11 februarie 2014 pronunțată în Dosarul nr. 4.557/87/2013, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Tribunalului Teleorman a admis în principiu cererile formulate de o parte din inculpați privind înlocuirea măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, a stabilit valoarea acesteia și termenul de consemnare, verificând în această etapă temeinicia sesizării.

Într-o altă opinie, Tribunalul Maramureș, cu ocazia soluționării, în procedura de cameră preliminară, a unei cereri de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, nu a parcurs etapa admisibilității în principiu, după fixarea cauțiunii și consemnarea acesteia de către inculpat, procedând la examinarea temeiniciei cererii (încheierile din 21 martie 2014 și 25 martie 2014 pronunțate în Dosarul nr. 8.208/100/2013).

2. Cu privire la cea de-a doua problemă de drept invocată în cuprinsul sesizării, a fost identificată o singură hotărâre

pronunțată de Completul de 5 Judecători al Înaltei Curți de Casație și Justiție în Dosarul nr. 1.202/1/2014, ce a avut ca obiect soluționarea unei cereri de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, sesizarea completului făcându-se de Secția penală a aceleiași instanțe, ce fusese inițial investită în condițiile art. 399 alin. (10) din Codul de procedură penală.

Judecarea acestei cereri, care a făcut obiectul unui dosar distinct de cel în care au fost înregistrate apelurile declarate de parchet și inculpat împotriva hotărârii date în primă instanță, s-a făcut de către Completul de 5 Judecători în camera de consiliu, în condițiile art. 242 alin. (12) din Codul de procedură penală.

VI. Dispozițiile din Codul de procedură penală suspuse interpretării

Art. 242 Revocarea măsurilor preventive și înlocuirea unei măsuri preventive cu o altă măsură preventivă

(10) Dacă cererea are ca obiect înlocuirea măsurii arestării preventive sau a măsurii arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, dacă găsește cererea întemeiată, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere, dată în camera de consiliu, admite în principiu cererea și stabilește valoarea cauțiunii, acordând inculpatului termen pentru depunerea ei.

(11) Dacă se depune cauțiunea în termenul fixat, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere dată în camera de consiliu, admite cererea de înlocuire a măsurii preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, stabilește obligațiile ce vor reveni inculpatului pe durata măsurii și dispune punerea de îndată în libertate a inculpatului, dacă nu este arestat în altă cauză.

(12) Dacă nu se depune cauțiunea în termenul fixat, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, prin încheiere dată în camera de consiliu, în lipsa inculpatului și a procurorului, respinge ca neîntemeiată cererea formulată de inculpat.

Art. 216 Condiții generale

(1) În cursul urmăririi penale, procurorul poate dispune luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune față de inculpat, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute la art. 223 alin. (1) și (2), luarea acestei măsuri este suficientă pentru realizarea scopului prevăzut la art. 202 alin. (1), iar inculpatul depune o cauțiune a cărei valoare este stabilită de către organul judiciar.

(2) Judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța de judecată, în cursul judecății, poate dispune luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune față de inculpat, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1).

Art. 203 Organul judiciar competent și actul prin care se dispune asupra măsurilor preventive

(5) În cursul urmăririi penale și al procedurii de cameră preliminară, cererile, propunerile, plângerile și contestațiile privitoare la măsurile preventive se soluționează în camera de consiliu, prin încheiere motivată, care se pronunță în camera de consiliu.

(6) În cursul judecății, instanța de judecată se pronunță asupra măsurilor preventive prin încheiere motivată.

Art. 206 Calea de atac împotriva încheierilor prin care se dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecății

(3) Contestația se soluționează în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citirea inculpatului.

Art. 352 Publicitatea ședinței de judecată

(1) Ședința de judecată este publică, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. Ședința desfășurată în camera de consiliu nu este publică.

Art. 362 Măsurile preventive în cursul judecății

(2) În cauzele în care față de inculpat s-a dispus o măsură preventivă, instanța este datoră să verifice, în cursul judecății, în ședință publică, legalitatea și temeinicia măsurii preventive, procedând potrivit dispozițiilor art. 208.

VII. Raportul asupra chestiunilor de drept supuse dezlegării

În cuprinsul raportului întocmit de judecătorul desemnat, s-a propus, în principal, respingerea, ca inadmisibilă, a sesizării formulate de Curtea de Apel Oradea în Dosarul nr. 5.559/111/2013, pe motiv că nu sunt îndeplinite toate

condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, arătându-se, în esență, că deși obiectul sesizării îl reprezintă probleme de drept ce se circumscriu sferei normelor procesual penale, lămurirea acestora nu poate influența decizia ce va fi luată pe fondul apelurilor cu care a fost investită Curtea, dat fiind faptul că instanța este chemată să se pronunțe asupra unei cereri incidentale privind starea de libertate a unor inculpați (examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a arestului preventiv cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune în etapa verificării admisibilității în principiu sau ulterior și felul ședinței de judecată), împrejurare ce nu are înrăurire asupra rezolvării raportului de drept penal dedus judecătii, ce constă în examinarea învinuirii aduse apelanților prin rechizitoriu și stabilirea eventualei răspunderi civile a acestora.

Totodată, judecătorul-raportor a subliniat faptul că instanța de apel, cu toate că a pus în discuție, la termenul din 27 martie 2014, cererile de înlocuire a arestului preventiv a unora dintre inculpați cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune, a sesizat Înalta Curte în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce nu aveau legătură cu obiectul respectivelor cereri de înlocuire. Astfel, a solicitat ca instanța supremă să dea o rezolvare de principiu unor probleme ce vizează luarea măsurii preventive a controlului judiciar pe cauțiune, și nu înlocuirea cu o asemenea măsură, așa cum au solicitat o parte dintre apelanți, precum și unor aspecte ce privesc înlocuirea arestului la domiciliu cu aceeași măsură restrictivă de libertate, deși niciunul dintre inculpați nu se afla în arest la domiciliu, ci în arest preventiv. Totodată, deși curtea de apel a fost investită în primă instanță cu cererea de înlocuire, a solicitat interpretarea art. 206 alin. (3) din Codul de procedură penală, care se referă la felul ședinței de judecată în calea de atac a contestației împotriva încheierii prin care, în cursul judecătii, s-a dispus asupra măsurilor preventive.

Într-o teză subsidiară, dacă se va aprecia că sunt îndeplinite cerințele de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală, judecătorul-raportor, examinând doar chestiunile de drept referitoare la etapa în care se analizează temeinicia cererii de înlocuire a arestului preventiv cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune, precum și la felul ședinței de judecată în care se discută o asemenea cerere de către instanța de control judiciar investită cu judecarea unei cauze în ultimă instanță, și-a exprimat opinia că, în interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se poate realiza doar ulterior admiterii în principiu a acesteia, iar, în interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10), (11) și (12) din Codul de procedură penală raportat la art. 203 alin. (5) și (6) din Codul de procedură penală, art. 352 alin. (1) din Codul de procedură penală și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, judecarea cererii de înlocuire a măsurii arestării preventive cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează de către instanța de control judiciar investită cu soluționarea apelului în camera de consiliu doar în cazul în care în aceeași ședință nu se verifică legalitatea și temeinicia arestării preventive sau nu se dispun alte măsuri procesuale ce vizează rezolvarea cauzei în calea de atac, situații în care ședința de judecată este publică.

VIII. Înalta Curte de Casație și Justiție

Cu privire la sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea, prin care s-a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunilor de drept menționate, reține următoarele:

Reglementând condițiile de admisibilitate a sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, legiuitorul a stabilit în art. 475 din Codul de procedură penală posibilitatea anumitor instanțe, inclusiv a curții de apel, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care constată, în cursul judecătii, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat încă printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, să sesizeze Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Ca atare, pentru a fi admisibilă o asemenea sesizare trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele prevăzute expres de articolul anterior menționat, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de Înalta Curte de Casație și Justiție prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

În speță, se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanță, Curtea de Apel Oradea fiind investită în dosarul nr. 5.559/111/2013 cu soluționarea apelurilor declarate de inculpații F.C.F., B.M.O., I.S.D., D.I.S.V., R.G. și L.Ș.T. împotriva sentinței penale nr. 147/P din 28 februarie 2014 a Tribunalului Bihor prin care s-a dispus condamnarea acestora pentru săvârșirea infracțiunii de tâlhărie, prevăzută de art. 233 din Codul penal, în cursul judecătii respectivelor căi de atac punându-se în discuție, la termenul din data de 27

martie 2014, cererile de înlocuire a arestului preventiv cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune formulate de o parte dintre apelanți.

De asemenea, chestiunile de drept cu care a fost sesizată instanța supremă nu au primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu fac obiectul unui asemenea recurs, așa cum rezultă din Adresa nr. 844/C/1150/III-5/2014 din 8 aprilie 2014 a procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cea de-a treia cerință impusă de art. 475 din Codul de procedură penală nu este însă îndeplinită în cauză, întrucât soluționarea pe fond a apelurilor cu care a fost investită Curtea de Apel Oradea nu depinde de lămurirea chestiunilor de drept ce fac obiectul prezentei sesizări.

Astfel, admisibilitatea sesizării în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile este condiționată, atât în cazul în care vizează o normă de drept material, cât și atunci când privește o dispoziție de drept procesual, de împrejurarea ca interpretarea dată de instanța supremă să aibă consecințe juridice asupra modului de rezolvare a fondului cauzei. Cu alte cuvinte, între problema de drept a cărei lămurire se solicită și soluția dată asupra acțiunii penale și/sau civile de către instanța pe rolul căreia se află cauza în ultimul grad de jurisdicție trebuie să existe o relație de dependență, în sensul ca decizia Înaltei Curți pronunțată în procedura prevăzută de art. 476 și 477 din Codul de procedură penală să fie de natură a produce un efect concret asupra conținutului hotărârii din procesul principal, cerința pertinentei fiind expresia utilității pe care rezolvarea de principiu a chestiunii de drept invocate o are în cadrul soluționării pe fond a litigiului.

Prin sintagma "soluționarea pe fond a cauzei" folosită de legiuitor în cuprinsul art. 475 din Codul de procedură penală pentru a desemna legătura obiectivă dintre chestiunea de drept supusă interpretării și procesul penal în curs trebuie astfel să se înțeleagă dezlegarea raportului juridic penal născut ca urmare a încălcării relațiilor sociale protegute prin norma de incriminare, inclusiv sub aspectul consecințelor de natură civilă, și nu rezolvarea unei cereri incidentale invocate pe parcursul judecării cauzei în ultimă instanță.

De altfel, aceasta a fost și rațiunea avută în vedere de legiuitor care, prin art. 102 pct. 284 din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, a modificat conținutul art. 475 ce reglementează condițiile de admisibilitate a sesizării formulate în vederea pronunțării de către instanța supremă a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, introducând expresia "pe fond", care lipsea din prima formă adoptată a Codului, prin reformularea textului de lege menționat urmărindu-se tocmai excluderea de la această procedură ce vizează asigurarea unei practici judiciare unitare a problemelor de drept de care nu depinde soluționarea pe fond a litigiilor penale, chestiuni ce urmează a fi supuse interpretării numai pe calea recursului în interesul legii, în situația în care sunt îndeplinite și celelalte condiții de admisibilitate reglementate de Codul de procedură penală.

În prezenta cauză, chiar dacă obiectul sesizării îl reprezintă probleme de drept ce se circumscriu sferei normelor procesual penale, lămurirea acestora nu poate influența decizia ce va fi luată pe fondul apelurilor cu care a fost investită Curtea, dat fiind faptul că instanța este chemată să se pronunțe asupra unei cereri incidentale privind starea de libertate a unor inculpați (examinarea temeiniciei cererii de înlocuire a arestului preventiv cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune în etapa verificării admisibilității în principiu sau ulterior și felul ședinței de judecată), împrejurare ce nu are înrăurire asupra rezolvării raportului de drept penal dedus judecării, ce constă în examinarea învinuirii aduse apelanților prin rechizitoriu și stabilirea eventualei răspunderi civile a acestora.

În plus, curtea de apel, deși a pus în discuție, la termenul din 27 martie 2014, cererile de înlocuire a arestului preventiv ale unora dintre inculpați cu măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune, a sesizat instanța supremă în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce nu aveau legătură cu obiectul respectivelor cereri de înlocuire. Astfel, a solicitat ca Înalta Curte să dea o rezolvare de principiu unor probleme ce vizează luarea măsurii preventive a controlului judiciar pe cauțiune, și nu înlocuirea cu o asemenea măsură, așa cum au solicitat o parte dintre apelanți, precum și unor aspecte ce privesc înlocuirea arestului la domiciliu cu aceeași măsură restrictivă de libertate, deși niciunul dintre inculpați nu se afla în arest la domiciliu, ci în arest preventiv. Totodată, deși curtea de apel a fost investită în primă instanță cu cererea de înlocuire, a solicitat interpretarea art. 206 alin. (3) din Codul de procedură penală, care se referă la felul ședinței de judecată în calea de atac a contestației împotriva încheierii prin care, în cursul judecării, s-a dispus asupra măsurilor preventive.

În consecință, Înalta Curte constată că sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea nu îndeplinește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 475 din Codul de procedură penală și, ca urmare, chestiunile de drept invocate nu pot primi o rezolvare de principiu prin pronunțarea unei hotărâri prealabile de către Înalta Curte de Casație și

Justiție, putând, eventual, să facă obiectul unui recurs în interesul legii, dacă sunt întrunite cerințele înscrise în art. 471 și 472 din Codul de procedură penală.

Pentru toate aceste considerente, Înalta Curte, în temeiul art. 475 și 477 din Codul de procedură penală, va respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea în Dosarul nr. 5.559/111/2013.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

D E C I D E:

Respinge, ca inadmisibilă, sesizarea formulată de Curtea de Apel Oradea în Dosarul nr. 5.559/111/2013 privind pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunii de drept referitoare la interpretarea dispozițiilor art. 216 alin. (1) și (2) raportat la art. 242 alin. (10) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune presupune admiterea în principiu a acesteia, după care magistratul analizează temeinicia cererii atât cu ocazia luării inițiale a acestei măsuri, cât și cu ocazia înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune, precum și a chestiunii de drept privind interpretarea dispozițiilor art. 242 alin. (10), (11) și (12) raportat la art. 203 alin. (5) și (6) și art. 206 alin. (3) coroborat cu art. 352 alin. (1) și art. 362 alin. (2) din Codul de procedură penală, în sensul de a lămuri dacă examinarea sesizării privind controlul judiciar pe cauțiune de către instanța de control judiciar în cadrul procedurii înlocuirii măsurii arestului preventiv sau a arestului la domiciliu cu măsura controlului judiciar pe cauțiune se realizează în ședință publică sau în camera de consiliu.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 2 iunie 2014.

PREȘEDINTELE SECȚIEI PENALE A ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,

Judecător CORINA MICHAELA JÎJÎIE

Magistrat-asistent,
Marioara Cioaric